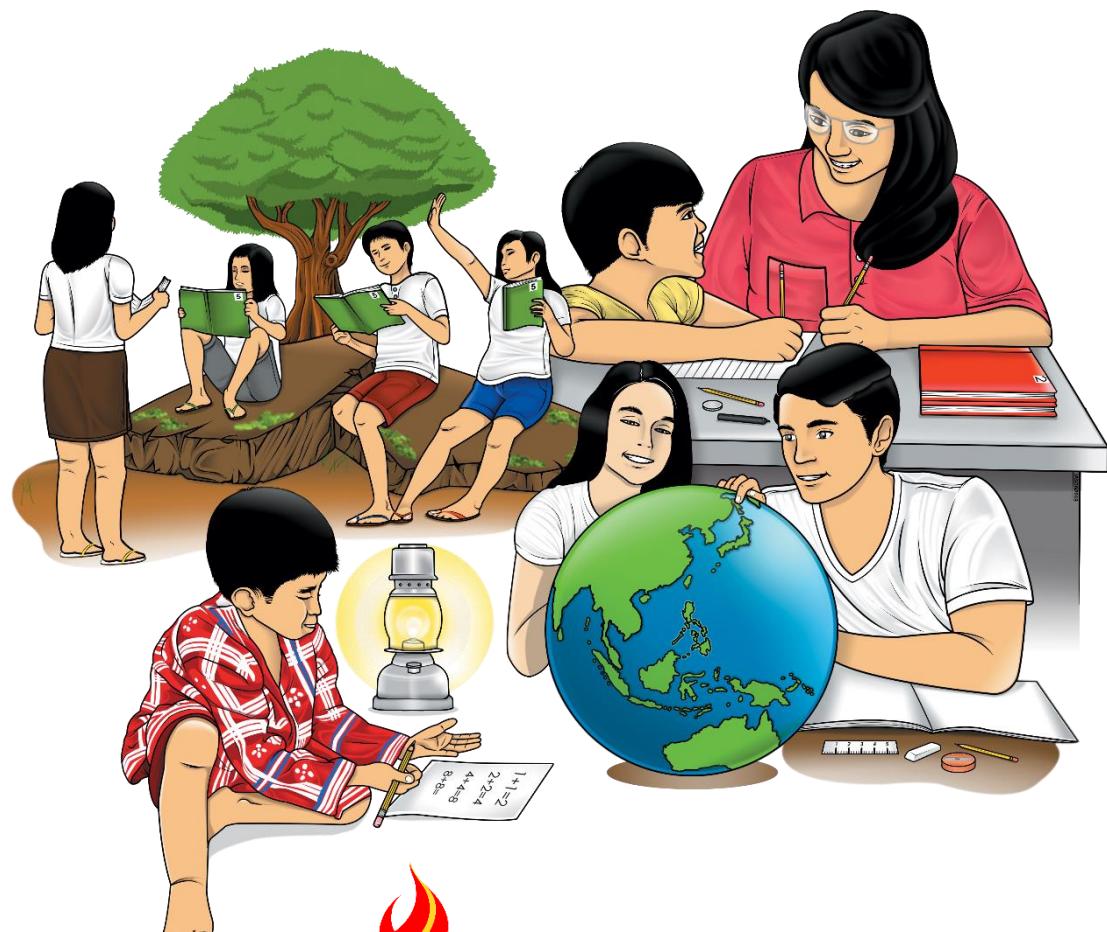

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 1:

Kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya

Araling Panlipunan – Ikapitong Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Modyul 1: Kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuhang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Edlyn S. Lavega

Editor: Enrile O. Abrigo Jr., Jim Paul M. Belgado

Tagasuri: Villaflor C. Ocampo

Tagaguhit: Israel P. Ramos

Tagalapat: Liezl O. Arosio

Tagapamahala: Benjamin D. Paragas

Mariflor B. Musa

Danilo C. Padilla

Freddie Rey R. Ramirez

Cyril C. Serador

Ronald S. Brillantes

Marites L. Arenio

Eva Joyce C. Presto

Rhea Ann A. Navilla

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – MIMAROPA Region

Office Address : Meralco Avenue corner St. Paul Road, Pasig City

Telefax : (02) 8631-4070; 8637-3093; 8637-3139

Email Address : region4b@deped.gov.ph

7

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 1:

Kolonyalismo at Imperyalismo

sa Silangan at Timog-Silangang Asya

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Halina't simulan natin!

Resulta ng mga pagbabagong dulot ng pag-unlad sa teknolohiya, kaalaman sa paglalakbay, at paglago ng industriya ang dahilan ng paglalakbay ng mga Kanluranin sa Asya. Kasabay nito ang pangangailangan nila ng mapagkukunan ng mga hilaw na materyales at mababagsakan ng sobrang produkto kaya't kinailangan nilang manakop at magpalawak ng kanilang territoryo. Kaugnay nito nagsimula silang magtatag ng mga kolonya sa pamamagitan ng patakarang kolonyalismo at imperyalismo.

Ang **Kolonyalismo** ay ang sistema kung saan kinokontrol ng isang lipunan o estado ang mga tao at mapagkukunang yaman nito. Samantalang ang **Imperyalismo** naman ay nangangahulugan ng dominasyon ng isang makapangyarihang nasyon-estado sa aspektong pampolitika, pangkabuhayan, at pangkultural sa pamumuhay ng mahina at maliit ng nasyon-estado upang maging pandaigdigang makapangyarihan.

Sa pagtatapos ng modyul na ito, inaasahan sa iyo ang sumusunod:

1. Naiisa-isa ang mga dahilan, paraan, at epekto ng kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya;
2. Natutukoy ang mga bansa na nasakop ng Kolonyalismo sa Silangan at Timog-silangang Asya; at
3. Nasusuri ang mga paraan, dahilan, at epekto ng kolonyalismo at imperyalismo ng mga Kanluranin sa Silangan at Timog-Silangang Asya.

Ang pagkamat mo sa mga layuning nabanggit sa itaas ay magiging tulay upang tiyak na matutuhan mo ang sumusunod na pamantayan at kasanayan.

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN (Content Standard)

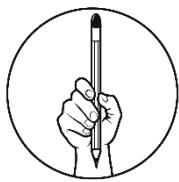
Ang mga mag-aaral ay napahahalagahan ang pagtugon ng mga Asyano sa mga hamon ng pagbabago, pag-unlad, at pagpapatuloy ng Silangan at Timog-Silangang Asya sa transisyonal at makabagong panahon (ika-16 hanggang ika-20 siglo).

PAMANTAYAN SA PAGGAWA (Performance Standard)

Ang mga mag-aaral ay nakapagsasagawa ng kritikal na pagsusuri sa pagbabago, pag-unlad, at pagpapatuloy ng Silangan at Timog-Silangang Asya sa transisyonal at makabagong panahon (ika-16 hanggang ika-20 siglo).

PAMANTAYANG PAMPAGKATUTO (Most Essential Learning Competency)

Nasusuri ang mga paraan, dahilan, at epekto ng kolonyalismo at imperyalismo ng mga Kanluranin sa unang yugto (Ika-16 at Ika-17 siglo) pagdating nila sa Silangan at Timog-Silangang Asya.

Subukin

Panuto: Unawain ang mga katanungan at bilugan ang titik ng tamang sagot na tinutukoy sa bawat aytem. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ano ang tawag sa dominasyon ng isang makapangyarihang nasyon-estado sa aspektong pampolitika, pangkabuhayan, at pangkultural sa pamumuhan ng mahina at maliit na nasyon-estado upang maging pandaigdigang makapangyarihan?
A. Kolonyalismo
B. Imperyalismo
C. *Protectorate*
D. *Extraterritoriality*
 2. Alin sa sumusunod ang **HINDI** itinuturing na dahilan ng paglaganap ng kolonyalismo at imperialismo sa Asya?
A. Nasyonalismo
B. Pagkukunan ng hilaw na materyales
C. Pagpapalawak ng kapangyarihan
D. Panibagong ruta ng kalakalan.
 3. Ano ang tawag sa patakarang ipinatupad ng mga Espanyol sa Pilipinas na kung saan sapilitang pinagtatrabaho ang mga kalalakihan na may edad 16 hanggang 60?
A. Tributo
B. *Polo y Servicio*
C. Monopolyo
D. *Encomienda*
 4. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa paraan ng mga imperialistang bansa para makakuha ng bagong lupain?
A. Paggamit ng kasunduan
B. Paggamit ng puwersa
C. Pagbili ng lupain sa mga pinuno ng bansa
D. Pakikipagkaibigan
 5. Ano ang tawag sa direktang kinokontrol at pinamamahalaan ng imperialistang bansa ang kaniyang sakop?
A. *Colony*
B. *Sphere of influence*
C. *Isolationism*
D. *Protectorate*
 6. Ano ang kasunduang nabuo pagkatapos ng Ikalawang Digmaang Opyo?
A. Kasunduang Tientsin
B. Kasunduang Yandabo
C. Kasunduan Versailles
D. Kasunduan Nanking
 7. Ano ang bansang tanyag sa panggalugad at pagtuklas dahil sa masaganang produkto ng pampalasa na matatagpuan sa iba't ibang bahagi ng kapuluan nito lalo na sa pulo ng Moluccas?
A. China
B. Pilipinas
C. Indonesia
D. Malaysia
 8. Ano ang dahilan ng mga Espanyol sa pananakop sa Pilipinas?
I- dahil sa maayos na daungan
II- dahil sa ginto
III-dahil sa pampalasa
IV-dahil sa plantasyon ng goma at reserba ng lata

- A. I, II, III, at IV
B. I at II

C. II at III
D. I, II, at III

9. Anong Kanluraning bansa ang nanguna sa pananakop sa Timog-Silangang Asya?
A. Spain at Portugal
B. Portugal at Netherlands
C. England at Netherlands
D. Portugal at England

10. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa epekto ng kolonyalismo?
A. Kawalan ng pamahalaan ang sariling bansa.
B. Pang-aalipin at pang-aabuso sa mga katutubo.
C. Pagkakaroon ng hidwaan sa pagitan ng ating mga ninuno.
D. Pagyabong at pag-unlad ng likas na yaman ng mga bansang Asyano.

11. Alin sa sumusunod ang hindi kabilang sa paraan ng kononisasyon?
A. Komersyal na paraan
B. Militar na paraan
C. Industriyal na paraan
D. Lokal na kontroladong pagpapalawak

12. Alin sa sumusunod ang naglalarawan sa tributo?
A. Sistema ng pagbubuwis na ipinatupad ng Espanyol sa Pilipinas upang matustusan ang pamahalaan nito.
B. Sapilitang pagbili sa mga ani ng katutubo sa mababang halaga.
C. Sapilitang pagtatrabaho sa kalalakihan na may edad 16 hanggang 60.
D. Buwis na binabayaran ng mga kalalakihan upang makaligtas sa sapilitang paggawa

13. Ano ang isang paraan ng pananakop kung saan pinag-aaway-away ng mga mananakop ang mga lokal na pinuno o mga naninirahan sa isang lugar?
A. *Extraterritoriality*
B. *Divide and Rule Policy*
C. Tributo
D. *Polo y Servicio*

14. Ang Kasunduaang naglalaman ng pag-angkin ng England sa Hongkong.
A. Kasunduang Tientsin
B. Kasunduang Yandabo
C. Kasunduang Versailles
D. Kasunduang Nanking

15. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa mga patakarang ipinatupad ng Espanyol sa Pilipinas ?
A. Isolationism
B. *Polo y Servicio*
C. Bandala
D. *Encomienda*

Aralin 1

Kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya

Sa nakalipas na aralin ay iyong napag-aralan ang tungkol sa pagkakakilanlan ng kulturang Asyano batay sa mga kontribusyon nito. Nabatid mo na mayroon tayong ambag sa larangan ng sining, humanidades, at palakasan na kung saan masasalamin ang kulturang Asyano.

Halika at ating balikan ang mga kontribusyong ito.

Balikan

Gawain: Ambag ko, Isulat mo!

Panuto: Isulat sa sagutang papel ang ambag ng mga Asyano sa iba't ibang larangan.

Larangan	Ambag
Sining	
Humanidades	
Pampalakasan	

Mga Tala para sa Guro

Naglalaman ito ng iba't ibang mungkahing gawain para sa bawat aralin na dapat malinang sa kakayahan at kasanayan ng mga mag-aaral. Kinapapalooban ito ng iba't ibang estratehiya tulad ng paggamit ng jumbled letters, graphic organizer, paggawa ng islogan, picture analysis, Reflective Journal atbp. Ang bawat gawain sa isang aralin ay nakabatay sa tatlong araw na sesyon. Iminumungkahi na pagyamanin pa ng mga guro ang mga mungkahing gawain at estratehiya batay sa interes at kakayahan ng mga mag-aaral.

Tuklasin

Gawain 1: Tukuyin Mo Ako

Panuto: Suriin ang larawan upang matukoy ang hinahanap na salita. Gawin ito sa sagutang papel.

I_P__ Y_L I_M_

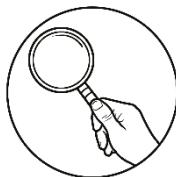
S_L_N G_N G_A__A

T_I_O_S_AN G_N _S_A

Pamprosesong Tanong:

1. Ano ang iyong nabuong salita?
2. Ano ang kolonyalismo at imperyalismo?

Suriin

Kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya

Merkantilismo
-sistemang pang-ekonomiya na naniniwala na ang tunay na kayamanan ng isang bansa ay ang kabuuang dami ng ginto at pilak na mayroon ito.

Ang pag-usbong ng kolonyalismo sa Asya ay bunga ng maraming kadahilanan na kung ating titingnan na pinakamahalagang dahilan ng mga Europeo sa pagtatag ng mga kolonya ay pang-ekonomiya. Nakita ng mga Europeo ang mga katangiang taglay ng Asya katulad ng likas na yaman at mga daungan nito na angkop sa pakikipagkalakalan. Hangarin nilang kumita ng pera mula sa kalakalan, likas na yaman at mga pagkakataon para sa pagbubuwis at pamumuhunan. Ang mga kolonyal na territoryo ang nagsisilbing prodyuser ng mga yamang mineral, hilaw na materyales, pagkain at mamahaling bagay na kakauniti o hindi makukuha sa sariling bansa.

Ang pagnanais sa mga yamang mineral ang isa sa makapangyarihang dahilan ng kolonisasyon. Ikalawa ay ang pagnanais na makontrol ang mga ruta ng kalakalan. Ang ikalutong dahilan ay ang pangangailangang palayain ang presyur na dulot ng paglaki ng populasyon dahil ang sobrang populasyon ay madalas na nakikita bilang isang sanhi ng kaguluhan sa lipunan. At ang panghuli ay itinuturing na isang kultural na kanlungan o bilang isang kultural na pag-aari dahil ang mga kolonya ay nagiging instrumento sa pagpapalaganap ng kanilang kultura at tradisyon.

Gumamit ng iba't ibang estratehiya ang mga Europeo upang makakuha ng bagong lupain. Ilan sa mga ito ay ang pakikipagkaibigan, kasunduan, pagbili ng lupain mula sa dating mananakop o kaya ay ginamitan ng puwersang militar. Mayroon din silang iba't ibang paraan ng pagkontrol sa kanilang territoryo katulad ng **colony** o kolonya na kung saan tuwiran ang pagkontrol at pamamahala ng imperyalistang bansa sa kaniyang sakop na bansa katulad ng ginawa ng Espanya sa Pilipinas, Pransiya sa dating Indo-Tsina, at Britanya sa India. Ang Protectorate ay mayroong sariling pamahalaan ngunit ang mga patakaran at kautusan ay dinidirekta ng imperyalistang bansa lalo na sa patakaran ng panlabas gaya ng ginawa ng Amerika sa Pilipinas, Britanya sa Hongkong, at Portugal sa Macau. Ang ekslusibong pagkontrol ng isang bansa sa komersyo, pamumuhunan at iba pang gawaing pang-ekonomiya sa isang bahagi ng territoryo ng isang bansa ay tinatawag namang **Sphere of Influence**.

Mga Paraan ng Kolonisasyon

1. **Komersyal na paraan**- ang paglalakbay ng mga indibiduwal na adbenturero na naghahangad ng kanilang sariling katanyagan at kayamanan o ng mga mangangalakal at kumpanya ng kalakalan ang naging ugat ng pagtatatag ng kolonya. Napakahalaga ng papel na ginampanan ng mga kompanyang pangkalakal sa mga gawaing Ingles at Dutch sa Silangan.

Ang English East India Company (1600-1858) ay isang organisasyong pangkalakal na may napakalaking kayamanan at impluwensiya, at sa mahigit na 250 taon na pamamayagpag nito na naging pangunahing instrumento ng British upang mamuno sa India.

2. **Militar na paraan** - Ang kapangyarihang pandagat at puwersang militar ay mahalagang paraan ng pagtatag ng kolonyal na paghahari. Nakuha ng Portugues (na sinundan ng Dutch, French at British) ang kontrol sa kalakalang Asyano sa pamamagitan ng mabisang paggamit ng kapangyarihan sa dagat upang talunin ang kanilang mga karibal at kunin ang pagluluwas ng mga pampalasa, tela at iba pang kalakal para sa kanilang sarili.
3. **Lokal na kontroladong pagpapalawak**- ang pagpapalawak ng kolonyal ay hindi palaging plano o inaprubahan ng pamahalaan. Minsan, ito ay dahil sa mga nakabaseng sundalo o adbenturero sa isang lugar na maging ang mga liblib na lugar ay kanilang ginalugad upang makahanap ng mga bagong lupang sakahan at pastulan.

Ating tunghayan kung paano lumaganap ang kolonyalismo at imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya? Aalamin din natin ang mga naging epekto nito sa mga bansang nasakop.

Silangang Asya

Ang matagal na pakikipagkalakalan ng Silangang Asya sa mga Europeo sa pamamagitan ng mga sinaunang ruta ng kalakalan ay ang ugat ng pagkakaroon ng mga ito ng ideya o kaalaman ukol sa taglay nitong yaman at ganda ng likas yaman nito. Bagamat marami ang nagkaroon ng interes na sakupin ang rehiyon ito subalit bigo sila dahil sa pagkakaroon ng matatag na pamahalaan dahilan upang hindi ito ganap na naapektuhan. Nakapagtatag ang Portugal ng kanilang kolonya sa mga daungan ng Macao sa China at Formosa (Taiwan ngayon) subalit kalaunan ay kanila rin itong nilisan.

China. Sa loob ng mahabang panahon ang China ay pinamumunuan ng mga Emperador na nakatulong nang malaki upang mapatatag ang kabuhayan, lipunan, at pulitika ng China. Mayroon lamang limitadong kalakalan sa pagitan ng mga bansang Europeo at ng China sa loob ng tatlong daan taon. Ipinatupad nila ang **isolationism** o ang paghihiwalay sa bansa mula sa daigdig dahil sa mataas na pagtingin sa sariling kultura at paniniwalang makasisira ang impluwensiya ng mga dayuhan.

Subalit sa pagpasok ng ika-18 siglo ay nakakita ng pagkakataon ang mga British na mapasok ang kalakalan sa China at malaking kita ang ibinigay nito sa kanila. Sa pakikipagpalitan ng tsaa, *silk*, at porselana mula sa China ay sinadya ng mga mangangalakal na British na huwag gumamit ng salapi sa palitan kundi nagpasimula silang magluwas ng opyo na nanggagaling sa India at Turkey. Ang **opyo** ay isang halamang gamot na kapag inabuso ay nagdudulot ng masamang epekto sa katawan. Nang ito'y malaman ng mga Tsino ay tinutulan nila ang patuloy na pagpasok ng opyo sa China ngunit naging daan ito sa pagtutol at pagsisimula ng isang digmaan noong 1839.

Kinilala ang digmaang ito bilang *Opium War*. Sa Unang Digmaang Opyo, nanalo ang mga British na nagresulta sa paglagda sa Kasunduang

Nanking. Nakapaloob sa Kasunduang ito na bubuksan pa ng Tsina ang iba pa nitong daungan, pag-angkin ng British sa Hongkong, pagbabayad pinsala ng China ng 21 milyong dolyar at pagkakaloob ng karapatang **extraterritoriality**.

Extraterritoriality - ang sino mang British na nagkasala sa China ay hindi maaring litisin sa korte ng mga Tsino kundi sa korte ng mga British.

Nasundan pa ito ng Ikalawang Digmaang Opyo, sa pagkakataong ito ang England at France na ang naging kalaban ng China. Natalong muli ang Tsina at nagbunga na naman ito ng isa pang kasunduan na tinatawag na Kasunduang Tientsin. Ang pagbubukas ng 11 pang daungan para sa kalakalan, pag-angkin ng England sa Kowloon, pagpapahintulot sa mga Kanluranin na manirahan at makapasok sa buong China at ang pagiging legal na bentahan ng oyo sa pamilihan ng China ang nilalaman ng kasunduang ito.

Ang pagkatalo ng China sa Digmaang Opyo ay nagpahina sa kanilang pamahalaan at ipinatupad ng mga Kanluranin ang *Sphere of Influence* upang maiwasan ang digmaan sa pagitan ng mga Europeo at maging ang karapatang *extraterritoriality* na kung saan ang sinumang British na nagkasala sa Tsina ay hindi maaaring litisin sa korte ng mga Tsino kundi sa korte lamang ng British.

Timog-Silangang Asya

Hindi nakaligtas ang mga kapuluan ng Timog-Silangang Asya at ito ay lubos na naapektuhan ng imperyalismong Kanluranin. Halos lahat ng daungan ay napasakamay ng mga Europeo. Ito ay dahil sa paghahangad na makontrol ang mga pampalasa at ang pagkuha ng mga ginto.

Ang pananakop sa Timog-Silangang Asya ay pinangunahan ng Portugal at Spain na kung saan sila ang magkatunggaling bansa. Kalaunan, ang pananakop at pagtatayo ng mga kolonya sa rehiyong ito ay sinundan din ng Netherlands, England, at France.

Pilipinas. Sinakop ng Espanya ang Pilipinas sa hangaring pagpapalaganap ng Katolisismo, ginto, at maayos na daungan. Maraming paraan ang ginamit ng mga Espanyol sa pananakop, isa na rito ang *Sanduguan*. Ginagawa sa pamamagitan ng pag-inom ng alak na hinaluan ng kani-kanilang dugo, mistulang nakikipag-kaibigan ang mga pinunong Espanyol sa lokal na pinuno. Nagpatupad din sila ng iba't ibang patakaran katulad ng *tributo* na kung saan pinagbayad ng buwis ang katutubo ng mga Espanyol. Ang *Polo y Servicio* o sapilitang pagtatrabaho ng kalalakihan na may edad 16 hanggang 60. Ang *monopolyo* na tumutukoy sa pagkontrol ng Espanyol sa kalakalan. Ang pagtagtag ng sentralisadong pamahalaan na pinangasiwaan ng Gobernador-Heneral na kinatawan ng Hari ng Spain. Siya ay may malawak na kapangyarihan sa pamahalaan, simbahang, hukuman at militar. Ipinatupad din ang sistemang *bandala*, sa sistemang ito ay sapilitan ang pagbili ng pamahalaan sa ani ng mga magsasaka sa mababang halaga at may takdang dami ang produktong dapat ipagbili sa pamahalaan. Kabilang din sa ipinatupad ay ang sistemang *encomienda*. Ang paggawad ng encomienda ay

nagsilbing pabuya o gantimpala sa mga Espanyol na nakatulong sa pagpapalaganap ng kolonyalismo.

Ang kanilang mapang-abusong patakaran ang nagtulak sa ating mga ninuno upang sila ay hadlangan. Sa pangunguna ng mga Propagandista ay naghahangad sila ng mga repara at pantay na karapatan sa mga Espanyol at sinundan ito ng mga Katipunero na nagnais ng kalayaan para sa bansa. Ang mga Kilusang ito ang nagbukas sa isipan ng mga Pilipino sa pagkakamit ng kalayaan.

Indonesia. Tanyag noon pa mang panahon ng panggagalugad at pagtuklas ang Indonesia. Maraming mga Kanluraning bansa ang naghahangad na marating ang lupaing ito dahil sa masaganang produkto ng pampalasa na matatagpuan sa iba't ibang bahagi ng kapuluan nito lalo na sa pulo ng Moluccas. Ito ang dahilan kung bakit tinagurian ito bilang *Spice Island*. Bukod pa rito, ang maayos na daungan at pagiging sentro ng kalakalan ay ilan din sa mga dahilan ng kanilang paghahangad na masakop ito.

Ang mga Portuges ang unang dumating sa Indonesia noong 1511. Ang pagkakagulo sa lipunang Indonesian ang naging dahilan ng madaling pagkasakop ng mga dayuhan sa bansa. Nagtayo sila ng mga himpilan ng kalakalan at nagsimulang palaganapin ang Kristiyanismu.

Ekslusibo nilang nakontrol ang kalakalan ng Indonesia. Subalit sa kabilang kanilang pamamayagpag, kalaunan ay sumunod ang Netherlands sa pananakop dito. Pinaalis ng mga Dutch ang mga Portuges, at sinakop ang mga isla ng Ambiona at Tidore sa Moluccas gamit ang kanilang malakas na puwersang pandigma.

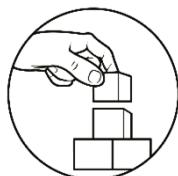
Ang *divide and rule policy* ay ginamit ng mga Dutch upang mapasunod at masakop ang mga islang nabanggit. Ang *divide and rule policy* ay isang paraan ng pananakop kung saan pinag-aaway-away ng mga mananakop ang mga lokal na pinuno o mga naninirahan sa isang lugar, ginagamit naman ng mga mananakop ang isang tribo upang masakop ang ibang tribo. Itinatag din ang *Dutch East India Company* upang pag-isahin ang mga kompanyang nagpapadala ng paglalayag sa Asya.

Malaysia. Katulad din ng Pilipinas, maraming bansa rin ang sumakop sa Malaysia. Ito ay ang Portugal, Netherlands, at England. Naging tanyag ang Malaysia dahil sa malawak na plantasyon nito ng goma at malaking reserba ng lata. Kung kaya naging pangunahing tapagsuplay ng goma at lata. Sa panahon ng pananakop ng mga British, sila ay kumita ng malaki sa mga produktong ito dahil kinontrol nila ang pagluluwas nito. At sa hangarin ng mga British na kumita ng mas malaki ay hinikayat nila ang mga Tsino na magtungo sa Malaysia bilang mga manggagawa. Hindi naglaon, mas marami pa ang mga Tsino kaysa mga katutubong Malay. Ang pananakop ng mga ito ay nagdulot ng paghihirap, pang-aabuso, at kaguluhan sa pagitang katutubong Malay at nandayuhang Tsino.

Epekto ng Kolonyalismo at Imperyalismo sa Asya

Ang mahabang panahon ng pananakop ng mga Kanluranin sa Asya ay nagdulot ng malawakang epekto. Kabilang dito ang sumusunod:

- Nagkaroon ng pag-unlad sa sistema ng argrikultura subalit nakaranas ng pang-aabuso at pang-aalipin ang ating mga ninuno.
- Umunlad ang sistema ng transportasyon at komunikasyon upang mapadali ang pagluwas ng mga produkto sa pandaigdigang pamilihan.
- Naimpluwesiyanan ng mga Europeo ang kultura, paniniwala at tradisyon ng mga Asyano.
- Kawalan ng karapatan na pamunuan ng ating mga ninuno ang kanilang sariling buhay.
- Pagkakaroon ng hidwaan sa pagitan ng ating mga ninuno.
- Pagkasira ng mga likas na yaman ng Asya.
- Nagsilbing kuhanan ng mga hilaw na materyales at imbakan ng mga gawang produkto ng mga Europeo.

Pagyamanin

Gawain 1: Jumbled Letters!

Panuto: Ayusin ang mga ginulong letra upang maibigay ang tamang kasagutan sa mga gabay na tanong. Gawin ito sa sagutang papel.

1. PERMIYAMOLIS	4. KANMERTIMOLIS
2. ANGUDUNAS	5. YOPO
3. ACHNI	

Gabay na Tanong/Pahayag

1. Tumutukoy sa dominasyon ng isang makapanyarihang nasyon-estado sa aspektong pampolitika, pangkabuhayan, at kultural sa pamumuhat ng mahina at maliit na nasyon-estado upang maging pandaigdigang makapangyarihan. _____
2. Ginagawa sa pamamagitan ng pag-inom ng lokal na pinuno at pinunong Espanyol ng alak na hinaluan ng kani-kanilang dugo. _____
3. Bansang nagpatupad ng *isolationism*. _____
4. Sistemang pang-ekonomiyang umiral noon sa Europe. _____
5. Isang halamang gamot na kapag inabuso ay nagdudulot ng masamang epekto sa katawan. _____

Gawain 2: Tapatán tayo!

Panuto: Pagtapatin ang mga nasa hanay A batay sa paglalarawan nito sa hanay B. Gawin ito sa sagutang papel.

A	B
1. Pilipinas	A. Tinaguriang <i>Spice Island</i>
2. <i>Sphere of Influence</i>	B. Ang paghihiwalay sa bansa mula sa daigdig dahil sa mataas na pagtingin sa sariling kultura at paniniwalang makasisira ang impluwensiya ng mga dayuhan.
3. Moluccas	C. Pagbabayad ng buwis ng mga katutubo sa mga Espanyol
4. <i>Dutch East India Company</i>	D. Bansang sinakop ng mga Espanyol
5. <i>Isolationism</i>	E. Dahilan ng pananakop sa Pilipinas
6. Daungan at ginto	F. Itinatag upang pag-isahin ang mga kompanyang nagpapadala ng paglalayag sa Asya.
7. Nasyonalismo	G. Naglalayon ng mga reforma at pantay na karapatan sa mga Espanyol
8. Kasunduang <i>Tientsin</i>	H. Ekslusibong pagkontrol ng isang bansa sa komersiyo, pamumuhunan at iba pang gawaing pang-ekonomiya sa isang bahagi ng territoryo ng isang bansa
9. Tributo	I. Ang pagiging legal ng bentahan ng opyo sa pamilihan ng Tsina
10. Propagandista	J. Damdaming makabayan

Gawain 3: Binagong Tama o Mali.

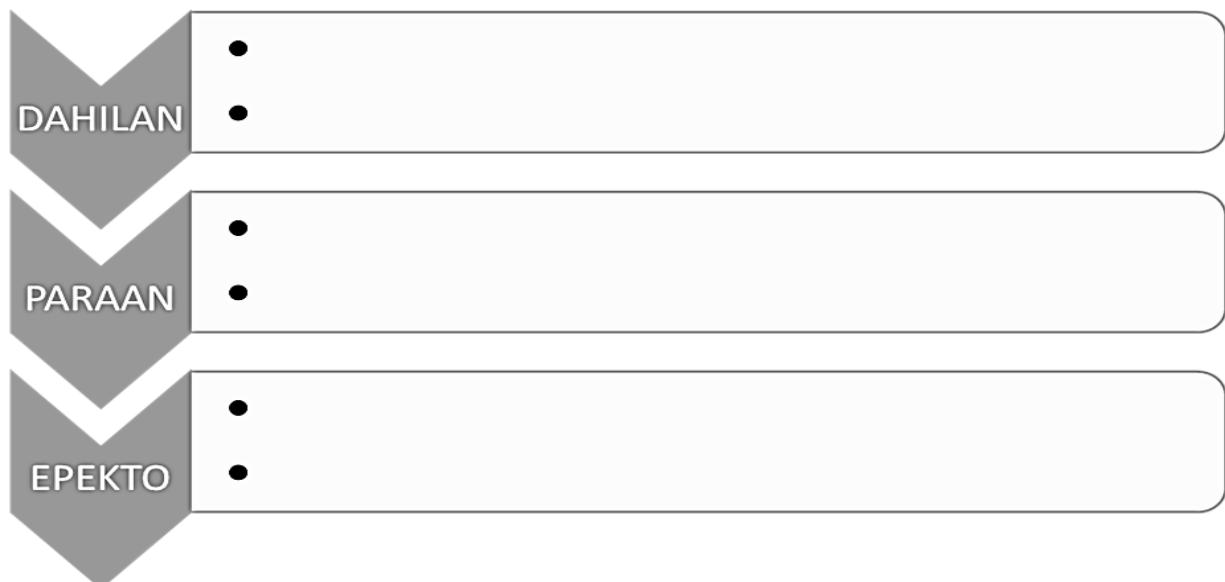
Panuto: Isulat ang salitang TAMA kung tama ang isinasaad ng pangungusap. Kung mali, isulat ang MALI at palitan ang salitang may salungguhit upang maitama ang pangungusap. Gawin ito sa sagutang papel.

- _____ 1. Ang Asya ay nagsilbing imbakan ng mga hilaw na materyales at pamilihan ng produktong Kanluranin.
- _____ 2. Nahati-hati ang rehiyon sa mga kanluraning bansa at nagkaroon ng takdang hangganan ang mga territoryo ng bawat bansa.
- _____ 3. Nagkaroon ng karapatan ng mga Asyano na pamahalaan ang sarili.
- _____ 4. Umunlad ang sistema ng transportasyon at komunikasyon upang mapadali ang pagluwas ng mga produkto sa pandaigdigang pamilihan.
- _____ 5. Pagkasira ng mga likas yaman ng mga bansa sa Asya.

Gawain 4: Itala Mo!

Panuto: Punan mo ang mahahalagang datos na hinihingi. Gawin ito sa sagutang papel.

Kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya

Gawain 5: Mapa-tukoy

Panuto: Tukuyin ang bansang nakaranas ng kolonyalismong Kanluranin. Gumamit ng pangkulay na *asul* para sa Silangang Asya at *berde* naman sa Timog-Silangang Asya. Gawin ito sa sagutang papel.

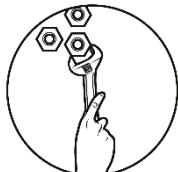
Isaisip

Panuto: Unawaing mabuti ang mga katanungan at sumulat ng paliwanag ukol dito. Gawin ito sa sagutang papel.

1. Ano ang dahilan nang paglaganap ng kolonyalismo at imperyalismo?

2. Ano ang ginamit na paraan ng mga Kanluranin sa pananakop sa Silangan at Timog-Silangang Asya?

3. Napabuti ba ang ginawang pananakop ng mga Kanluranin?

Isagawa

Gawain 1: Natutuhan mo, Ipahayag mo!

Panuto: Gumawa ng Slogan ukol sa pagtugon ng ating ninuno sa Kolonyalismo at Imperyalismo sa Silangan at Timog-Silangang Asya. Gawin ito sa sagutang papel.

Mungkahing Pamantayan sa Pagmamarka

	Napakahusay 5	Mahusay 4	Paunlarin pa 3
Nilalaman	Ang mensahe ay mabisang naipakita	Di gaanong naipakita ang mensahe	Magulo ang mensahe
Presentasyong biswal	Napakalinis at napakalinaw ang pagkakasulat ng mga titik	Maganda ngunit di gaanong malinaw ang pagkakasulat ng mga titik	Di maganda at magulo ang pagkakasulat ng mga titik
Kaugnayan sa paksa	May malaking kaugnayan sa paksa	Kaundi lang ang kaugnayan sa paksa	Walang kaugnayan sa paksa
Kabuuhan	15		

Gawain 2: Repleksyon, Ipahayag Mo!

Panuto: Isulat ang iyong pagkaunawa sa naganap na epekto ng pananakop ng mga Kanluranin. Ipahayag mo kung paano ka makikiisa sa layunin sa makabagong hamon ng kolonyalismo at imperyalismo na hinaharap ng rehiyon. Gawin ito sa sagutang papel.

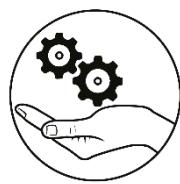

Tayahin

Panuto: Unawain ang mga katanungan at bilugan ang titik ng tamang sagot na tinutukoy sa bawat aytem. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ano ang tawag sa patakarang ipinatupad ng mga Espanyol sa Pilipinas na kung saan sapilitang pinagtatrabaho ang mga kalalakihan na may edad 16 hanggang 60?
A. Tributo
B. Polo y Servicio
C. Monopolyo
D. Encomienda
 2. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa paraan ng mga imberyalistang bansa para makakuha ng bagong lupain?
A. Pakikipagkaibigan
B. Paggamit ng puwersa
C. Paggamit ng kasunduan
D. Pagbili ng lupain sa mga pinuno ng bansa
 3. Ano ang tawag sa direktang kinokontrol at pinamamahalaan ng imberyalistang bansa ang kaniyang sakop?
A. Colony
B. Sphere of influence
C. Isolationism
D. Protectorate
 4. Ano ang kasunduang nabuo pagkatapos ng Ikalawang Digmaang Opyo?
A. Kasunduang Tientsin
B. Kasunduang Yandabo
C. Kasunduang Versailles
D. Kasunduang Nanking
 5. Ano ang tawag sa dominasyon ng isang makapangyarihang nasyon-estado sa aspektong pampolitika, pangkabuhayan, at pangkultural sa pamumuhay ng mahina at malit na nasyon-estado upang maging pandaigdigang makapangyarihan?
A. Kolonyalismo
B. Imperyalismo
C. Protectorate
D. Extraterritoriality
 6. Alin sa sumusunod ang **HINDI** itinuturing na dahilan ng paglaganap ng kolonyalismo at imberyalismo sa Asya?
A. Nasyonalismo
B. Pagkukunan ng hilaw na materyales
C. Pagpapalawak ng kapangyarihan
D. Panibagong ruta ng kalakalan.
 7. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa epekto ng kolonyalismo?
A. Kawalan ng pamahalaan ang sariling bansa.
B. Pang-aalipin at pang-aabuso sa mga katutubo.
C. Pagkakaroon ng hidwaan sa pagitan ng ating mga ninuno.
D. Pagyabong at pag-unlad ng likas na yaman ng mga bansang Asyano.
 8. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa paraan ng kononisasyon?
A. Komersyal na paraan
B. Militar na paraan
C. Industriyal na paraan
D. Lokal na kontroladong pagpapalawak

9. Alin sa sumusunod ang naglalarawan sa tributo?
- A. Sistema ng pagbubuwis na ipinatupad ng Espanyol sa Pilipinas upang matustusan ang pamahalaan nito.
 - B. Sapilitang pagbili sa mga ani ng katutubo sa mababang halaga.
 - C. Sapilitang pagtatrabaho sa kalalakihan na may edad 16 hanggang 60.
 - D. Buwis na binabayaran ng mga kalalakihan upang makaligtas sa sapilitang paggawa
10. Ano ang isang paraan ng pananakop kung saan pinag-aaway-away ng mga mananakop ang mga lokal na pinuno o mga naninirahan sa isang lugar?
- A. Extraterritoriality
 - B. Divide and Rule Policy
 - C. Tributo
 - D. Polo y Servicio
11. Ano ang bansang tanyag sa panggalugad at pagtuklas dahil sa masaganang produkto ng pampalasa na matatagpuan sa iba't ibang bahagi ng kapuluan nito lalo na sa pulo ng Moluccas.
- A. China
 - B. Pilipinas
 - C. Indonesia
 - D. Malaysia
12. Ano ang dahilan ng mga Espanyol sa pananakop sa Pilipinas?
- I- dahil sa maayos na daungan
 - II- dahil sa ginto
 - III-dahil sa pampalasa
 - IV-dahil sa plantasyon ng goma at reserba ng lata
- A. I, II, III, at IV
 - B. I at II
 - C. II at III
 - D. I, II, at III
13. Anong Kanluraning bansa ang nanguna sa pananakop sa Timog-Silangang Asya?
- A. Spain at Portugal
 - B. Portugal at Netherlands
 - C. England at Netherlands
 - D. Portugal at England
14. Alin sa sumusunod ang **HINDI** kabilang sa mga patakaran ipinatupad ng Espanyol sa Pilipinas?
- A. Isolationism
 - B. Polo y Servicio
 - C. Bandala
 - D. Encomienda
15. Ang Kasunduaang naglalaman ng pag-angkin ng England sa Hongkong.
- A. Kasunduang Tientsin
 - B. Kasunduang Yandabo
 - C. Kasunduang Versailles
 - D. Kasunduang Nanking

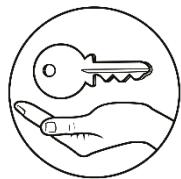

Karagdagang Gawain

Panuto: Gumawa ng poster na nagpapakita ng pakikipaglaban ng mga Asyano sa kolonyalistang bansa. Gawin ito sa sagutang papel.

Mungkahing Pamantayan sa Pagmamarka

	Napakahusay 5	Mahusay 4	Paunlarin pa 3
Nilalaman	Naipakikita ang kahusayan ng pag-unawa sa paksa	Naipakikita ang pang-unawa sa paksa	Naipakikita ang kakulangan sa pang-unawa ng paksa.
Presentasyong biswal	Napakalinis at madaling maintindihan ang poster	Malinis at halos naiintindihan ang poster	Di maganda at medyo magulo ang poster
Kaugnayan sa paksa	May malaking kaugnayan sa paksa	Kaunti lang ang kaugnayan sa paksa	Walang kaugnayan sa paksa
Kabuuhan	15		

Susi sa Pagmawasto

1. B	11. C	Tayahin
2. A	12. B	Subuktin
3. A	13. A	
4. A	14. A	
5. B	15. D	
6. A		
7. D		
8. C		
9. A		
10. D		

1. B	11. C	Tayahin
2. D	12. B	Subuktin
3. A	13. A	
4. B	14. C	
5. A	15. A	
6. A		
7. C		
8. B		
9. A		
10. B		

1. Imperialisimo	Gawain 1:
2. Silangan ng Asya	
3. Timog-Silangan ng Asya	
Asya	

Tuklasin

1. D	Gawain 2
2. H	
3. A	
4. F	
5. B	
6. E	
7. J	
8. I	
9. C	
10. G	

Gawain 1

1. IMPERIALISMO
2. SANDUGUAN
3. CHINA
4. MERKANTILISMO
5. Tama
6. Mali-Nawalan
7. Tam
8. Malib-Kuhnan
9. OPYO

Gawain 3

1. IMPERIALISMO
2. SANDEGUAN
3. CHINA
4. MERKANTILISMO
5. Tama
6. Mali-Nawalan
7. Tam
8. Malib-Kuhnan
9. OPYO

Pagyamanin

Sanggunian

Encyclopedia

“Colonialism” The World Book Encyclopedia, compiled by Reg. U.S. Pat. & T.M. Off. Marca Registrada, Library of Congress Catalog Card Number 960-60730 United States of America, 1996, Vol. 4. p 176-187.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph